

jaarbericht

2020

kinhm
foundation

Maatschappelijke initiatieven sneller laten groeien

KNHM foundation daagt mensen uit hun leefomgeving socialer en mooier te maken.

Als zij omgeven worden door bevlogen professionals worden hun ideeën en plannen sneller werkelijkheid. Dan kan er worden gepland, gebouwd, gewerkt, gedeeld en genoten. Als netwerk van professionals helpen wij actieve burgers bij het verbeteren van hun leefomgeving.

We inspireren, adviseren en verbinden maatschappelijke initiatieven waardoor zij sneller groeien.

Dit doen wij via onze vier programma's:

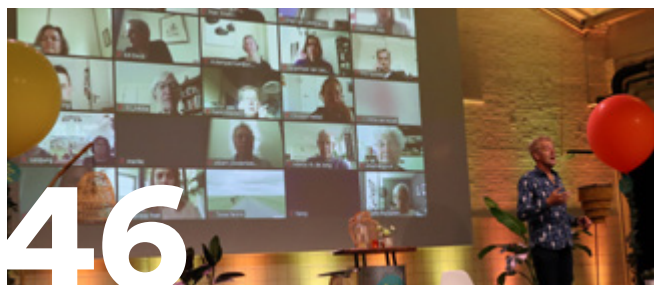
knhm advies
knhm participaties
kern met pit
artcadia

inhoudsopgave

- 4 facts & figures**
- 6 terugblik & vooruitblik**
- 10 Burgerinitiatieven tijdens coronacrisis**
- 12 Samenwerking met Arcadis**
- 13 adviseurs aan het woord**
- 16 KNHM Advies**
- 18 facts & figures**
- 20 Van garageterrein naar binnentuin**
- 21 Nieuw leven voor watertoren**
- 22 Een welkome en open plek in Lombok**
- 23 Warffum voor alle generaties**
- 24 KNHM Participaties**
- 26 facts & figures**
- 28 De hoeskaoëmer van Eijdsen**
- 30 Villa Ockenburgh**

- 32 Kern met Pit**
- 34 facts & figures**
- 36 Samen iets creëren zorgt voor verbinding**
- 38 Jong en oud met elkaar verbinden**
- 39 Workshops**
- 40 Artcadia**
- 42 facts & figures**
- 44 Door Artcadia kan elke leerling zichzelf overstijgen**
- 46 We doen het samen! Festival**
- 48 Projecten overzicht**
- 50 Projecten in kaart**
- 51 Burgerinitiatief zkt adviseur**

facts & figures

KNHM foundation is vertegenwoordigd in heel Nederland.

Jaarlijks
adviseren we
300
sociale
initiatieven.

De begeleiding is naar
wens en op maat:
van eenmalig advies tot
intensieve samenwerking.

HKH Prinses Beatrix is beschermvrouwe.

KNHM foundation en Arcadis vormen
samen een landelijk netwerk van

400
adviseurs.

Oprichtingsjaar is
1888

KNHM foundation is onafhankelijk.

leder jaar doen
125

buurtinitiatieven mee aan Kern met Pit.

10.000
vrienden van KNHM.

In 2020 deden 125 scholen uit Nederland en België mee aan de kunst & techniekwedstrijd Artcadia.

We organiseren jaarlijks gratis workshops door het hele land waar burgerinitiatieven elkaar inspireren en kennis kunnen delen.
In 2020 organiseerden we de meeste daarvan digitaal.

50

workshops door heel Nederland waar burgerinitiatieven kennis opdoen en elkaar inspireren.

Onze adviseurs zetten zich vrijwillig in voor jouw project.

Voor en door vrijwilligers.

VSBfonds en KNHM foundation investeerden al in meer dan 23 bewonersinitiatieven vanuit KNHM Participaties.

Wisseling van de wacht

Jitske Tiemersma is nieuwe directeur KNHM foundation

tekst: Jeroen van der Spek
fotografie: John Voermans

Op 1 maart 2021 gaf KNHM-directeur Frank van Bussel het stokje door aan opvolger Jitske Tiemersma. We spraken met de nieuwe en voormalige directeur over burgerinitiatieven 2.0, de effecten van de coronapandemie en de uitdaging om iedereen in een buurt te bereiken: “Zelfs in hele krachtige wijken blijven sommige groepen uit beeld.”

“Wist je dat deze middenberm is gerealiseerd in het kader van een Kern met Pit-project?” Jitske Tiemersma, de nieuwe directeur KNHM foundation, gebaart naar een groenstrook vóór de Arcadis-vestiging in Amersfoort. “Ik zag vorige week een filmpje van het project tijdens een online bijeenkomst van provinciale deelnemers, maar het is toch een stuk leuker om het resultaat in het echt te zien.”

De Kern met Pit-berm - officieel bekend als het Groene Spoor - is slechts een van de vele projecten en programma's die Jitske als nieuwe directeur onder haar hoede krijgt.

Bewonersinitiatieven zijn actueler dan ooit en de ondersteuning van bewonersinitiatieven door KNHM foundation voorziet dan ook in een snelgroeende behoefte.

Jitske: “De beweging van bewonersinitiatieven is de afgelopen tien jaar sterk gegroeid: in aantal, in verscheidenheid en professionaliteit. Je hebt hele kleine initiatieven die zich beperken tot het realiseren van een speeltuin, maar je hebt ook bewonersinitiatieven die tot professionele netwerken zijn uitgegroeid. Zoals Duurzaam Lopikerwaard, een energie-initiatief van bewoners dat dorpsgenoten bij verduurzaming betreft, maar ook boeren ondersteunt bij het opwekken van energie. Zo'n initiatief fungeert echt als een wegbereider, die zelfs belemmeringen op het gebied van netbeheer-of asbestregelgeving aanpakt. Dat is heel inspirerend om te zien.”

“De initiatieven die we begeleiden worden niet alleen veelzijdiger,

maar vaak ook ingewikkelder”, vertelt vertrekkend directeur Frank van Bussel. “Voor de grotere bewonersinitiatieven zitten steeds vaker met gemeenten, projectontwikkelaars of professionele zorgorganisaties om de tafel. Dat betekent dat ze ook steeds meer te maken krijgen met regelgeving, protocollen en politieke belangen. Er is een heel nieuw speelveld ontstaan.”

Van elkaar leren en elkaar inspireren

Voor Jitske is de wereld van bewonersinitiatieven allesbehalve nieuw. De kersverse directeur stond aan de wieg van een energiecoöperatie en duurzaamheidsplatform in Zeist, was kwartiermaker kennisinfrastructuur Nederland Zorgt voor Elkaar (een landelijk netwerk voor bewonersinitiatieven in het sociale domein) en is nauw betrokken bij de Ella Vogelaar Academie voor Gemeenschapskracht. Deze academie, die vorig jaar tijdens het We Doen het Samen-festival werd gelanceerd, moet bijdragen aan een betere bundeling en spreiding van de kennis over bewonersinitiatieven en aan een goed opleidingsaanbod.

Jitske: “Tien jaar geleden vormden bewonersinitiatieven een relatief nieuw verschijnsel, maar inmiddels is er in Nederland een behoorlijke kennisbasis over bewonersinitiatieven opgebouwd. Door die kennis beschikbaar te stellen, hoeven startende initiatieven niet het wiel uit te vinden, en kunnen bewoners van elkaar leren en elkaar inspireren. Daar is heel veel behoefte aan.”

“De coronacrisis heeft nog zichtbaarder gemaakt wat het belang is van krachtige wijken”

Als nieuwe directeur van KNHM foundation ziet Jitske een nog belangrijker rol voor bewonersinitiatieven weggelegd. Dat geldt niet alleen voor het verbeteren van de directe leefomgeving, maar ook voor grote maatschappelijke uitdagingen, zoals de energietransitie of het verkleinen van verschillen in welvaart of gezondheid. Jitske: “Het rechte trekken van gezondheidsverschillen is de komende jaren een hele belangrijke missie. Maar zo’n grote maatschappelijke verandering krijgt de overheid nooit top-down met voorlichting en technologie voor elkaar. Daar heb je echt collectieven, zoals bewonersinitiatieven, bij nodig.” Ook Frank vindt dat bewoners een sleutelrol vervullen: “De coronacrisis heeft nog zichtbaarder gemaakt wat het belang is van krachtige wijken. Actieve bewoners zijn in staat om in hun wijk solidariteit of sociale cohesie te organiseren en een vangnet te vormen voor kwetsbare buurtgenoten. Dat is enorm waardevol.”

Jitske: “Ik worstel wel met de vraag hoe je iedereen meekrijgt. Ik was tot voor kort voorzitter van de Nieuwe Jutter, een buurt-huis in de Utrechtse Rivierenwijk dat voor een hele diverse groep bewoners actief is. Maar zelfs in zo’n actieve wijk blijft het een enorme uitdaging om iedereen te bereiken. Terwijl het zo belangrijk is dat maatschappelijke veranderingen echt door een bredere groep worden gedragen. Inclusie en verdere democratisering vormen echt de volgende stap.”

Zichtbaarheid

Met de komst van Jitske sluit KNHM foundation een belangrijke periode af. KNHM besloot tien jaar geleden de focus te verleggen van een fonds naar een netwerkorganisatie die bewoners met kennis en advies ondersteunt. **Frank:** “De nadruk is veel meer op kennis en kunde komen te liggen. Op meedenken aan de keukentafel, op het aandragen van kennis en het bij elkaar brengen van mensen. Dat betekent ook dat we flink aan onze zichtbaarheid hebben moeten werken. Als je een fonds bent dat geld verstrekt, weten initiatieven je moeiteloos te vinden. Maar als vrijwilligersorganisatie die initiatieven vooral met raad en daad helpt, moet je echt de boer op.”

Jitske: “Ik denk dat dit ook in de toekomst een belangrijk aandachtspunt blijft: zorgen dat burgerinitiatieven weten wat KNHM foundation doet en dat ze op de hoogte zijn van ons bestaan. Dat blijft een uitdaging.”

Een andere belangrijke verandering die zich de afgelopen tien jaar voltrok, is de hechte samenwerking met Arcadis. Arcadis stimuleert medewerkers in het kader van haar MVO-programma sinds 2012 om als vrijwilliger maatschappelijke initiatieven te ondersteunen. Arcadis en KNHM foundation zijn samen actief in programma’s als Artcadia, een techniek- en kunstwedstrijd voor scholieren in Nederland en Local Sparks, een internationaal programma waarin Arcadis-medewerkers kennis en tijd beschikbaar stellen aan een project voor de lokale bevolking. Ook in het programma KNHM Advies draaien steeds meer Arcadis-medewerkers mee.

Frank: “Ik denk dat we inmiddels bij meer dan 50% van onze adviesprojecten een beroep doen op kennis die bij Arcadis in huis is op het gebied van bijvoorbeeld techniek en milieu, bouwkunde, financiering en regelgeving. Die combinatie vormt een ijzersterke troef bij het ondersteunen van bewonersinitiatieven.”

Coronahelpdesk

Frank kijkt met veel tevredenheid terug op elf jaar directeurschap: “Het is een hele mooie reis geweest.” Toch stond het laatste jaar vooral in het teken van improviseren. De coronapandemie zorgde in 2020 voor enorme maatschappelijke veranderingen, en ook KNHM foundation moest omschakelen naar advisering op afstand. **Frank:** “Dat is goed gelukt. We hebben zo’n 40 online workshops gegeven waar bewoners hun kennis bij konden spijkeren over bijvoorbeeld fondsenwerving, crowdfunding, financiële administratie of vastgoed. Er is een coronahelpdesk waar bewonersinitiatieven over hun idee kunnen sparren en we hebben een training Digitaal Adviseren voor onze adviseurs opgezet.”

Jitske: “De omschakeling naar online advisering vergt een hele andere manier van werken. Maar het levert ook positieve veranderingen op. Je merkt nu al dat het soms gemakkelijker is om digitaal een overleg of workshop te organiseren, dan als iedereen fysiek bij elkaar moet komen. Al zijn daar natuurlijk ook grenzen aan. Tijdens de provinciale bijeenkomsten van Kern met Pit wisselen de deelnemers altijd veel kennis en ervaringen uit. Dat kun je prima digitaal organiseren, maar het is een stuk leuker en levendiger als we elkaar straks weer fysiek kunnen ontmoeten.”

WIE IS JITSKE TIEMERSMA?

Jitske Tiemersma (1967) is sinds 1 maart de nieuwe directeur van KNHM foundation. Ze werkte eerder onder meer als Kwartiermaker kennisinfrastructuur NLZVE, was coördinator Stichting Omzien naar Elkaar (een netwerk- en kennisorganisatie gericht op het versterken van bewonersinitiatieven in de provincie Utrecht) en was van vanaf de oprichting betrokken bij Nederland Zorgt voor Elkaar, het landelijk netwerk van bewonersinitiatieven.

WIE IS FRANK VAN BUSSEL?

Frank van Bussel (1965) was sinds 2010 directeur van KNHM foundation. Daarvoor werkte hij als adviseur en programmamanager bij Lysias Advies en als afdelingshoofd Europese programma's bij de Provincie Gelderland. Frank verlaat KNHM foundation voor een nieuwe uitdaging bij Arcadis, waar hij aan de slag gaat als adviseur in de energietransitie.

Burgerinitiatieven tonen veerkracht tijdens coronacrisis

In maart 2020 ziet het leven er ineens heel anders uit. Lege snelwegen, verlaten schoolpleinen en stille straten. Door de coronapandemie zit bijna heel Nederland thuis en ligt het openbare leven zo goed als plat. Tegelijkertijd springen Nederlanders tijdens de coronacrisis massaal op de bres voor kwetsbare mensen uit hun eigen buurt of omgeving. Nieuwe vormen van ontmoetingen en gemeenschap zien het daglicht en de creativiteit van buurtbewoners die elkaar helpen is inspirerend. In het hele land worden razendsnel mooie activiteiten en initiatieven op poten gezet en elkaar online ontmoeten krijgt daadwerkelijk vleugels.

KNHM foundation organiseert direct een coronahelpdesk, waar initiatiefnemers telefonisch terecht kunnen met al hun vragen. We verzamelen ook alle financiële en juridische informatie over tegemoetkomingen en regelingen op onze website. Tegelijkertijd verzorgen we samen met onze adviseurs en experts regelmatig concrete online workshops: deze '1,5 meter sessies' gaan over hoe je kunt omgaan met coronamaatregelen in een buurthuis of ontmoetingsplek. Ook geven initiatieven online tips aan elkaar hoe buurthuizen of ontmoetingsplekken coronaproof open kunnen gaan. Bij een van deze workshops die we samen met LSA bewoners organiseerden logden maar liefst 160 mensen in. Dit soort aantallen is in de fysieke workshopvorm nog nooit gehaald.

De jaarlijkse finale van Kern met Pit vindt normaal gesproken plaats tijdens het We doen het Samen! Festival in

Amersfoort. Het festival wordt door corona uitgesteld naar 5 september, in de hoop dat het dan mogelijk is elkaar veilig live te ontmoeten.

Als dit niet het geval blijkt te zijn, vindt het hele festival online plaats. Ook de Kern met Pit uitreiking is digitaal en is via een livestream te volgen, waarbij er toch een mooi feestje wordt gemaakt. In de week na de uitreiking kunnen mensen online workshops volgen, die allemaal goed worden bezocht. Tegelijkertijd leggen we ons oor te luisteren bij zoveel mogelijk projecten: waar lopen ze tegenaan in deze coronatijd, hoe kunnen we ze helpen? We bellen vijftig van onze initiatieven, verspreid over het hele land.

Verminderen activiteiten

De meeste initiatiefnemers gaan zo goed en zo kwaad als het kan door met hun project(en) of plannen. Maar de ondernemende ontmoetingsplekken met horeca en verhuur van zalen, buurthuizen met sociale activiteiten, kinderboerderijen, broedplaatsen en buurttheaters hebben het moeilijk. Zij genereren eigen inkomsten waarmee zij hun exploitatie deels of volledig dekken. Vanwege de coronamaatregelen heeft een groot deel hun activiteiten moeten verminderen of stopzetten.

Veel initiatieven zijn direct online gegaan en houden digitaal contact met vrijwilligers en (vaste) bezoekers. Daarnaast zijn er meteen nieuwe projecten ontstaan of activiteiten in aangepaste vorm doorgegaan. Er zijn ook initiatieven die deze periode benutten om groot onderhoud of een grote schoonmaak te doen, of hun plannen en verdienmodellen bij te stellen.

Overheidsregelingen

Bijna alle initiatieven hebben maatregelen genomen om hun kosten terug te dringen: denk aan het opschorten van de huur, uitstel aanvragen bij de Belastingdienst en van gemeentelijke belastingen. Het grootste deel weet de vaste lasten zo

terug te schroeven naar maximaal 1000 tot 1500 euro per maand. In sommige gevallen kan gebruik worden gemaakt van overheidsregelingen. Dorps- en buurthuizen zonder nevenfuncties kunnen hier meestal geen gebruik van maken. Zij mogen wel activiteiten organiseren, maar alleen voor maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare personen. Dit is bijvoorbeeld dagbesteding voor ouderen, (kwetsbare) jongeren, mensen met een beperking en dak- en thuislozen. Of voor mensen met psychische problemen of die eenzaam zijn.

Bijna de helft van de initiatieven behoudt vooralsnog een redelijk deel van hun inkomsten, omdat ze bijvoorbeeld vaste huurcontracten hebben. Sommige bewonersbedrijven wisten juist omzetgroei van 20 tot 50% te realiseren, omdat zij nieuwe doelgroepen aantrokken of nieuwe activiteiten startten passend bij de corona-maatregelen. De bewonersbedrijven met een horeca-component (in eigen beheer of als belangrijke huurder) hebben een gemiddeld omzetverlies van 29% ten opzichte van 2019. Gelukkig heeft het merendeel hiervan voldoende financiële reserves om het even vol te houden met weinig tot geen inkomsten. Dit betekent echter wel dat ze interen op de eigen reserves voor bijvoorbeeld onderhoud of jubileum. “Het werpt ons zo’n twee jaar terug in de tijd. Het groot onderhoud waar we voor hadden gespaard, komt op de lange baan”, legt Maurice Bergmans van multifunctioneel centrum ‘t Luukse uit. De uitdaging zit dan ook in de komende jaren waarin opgeschorte betalingen alsnog moeten worden voldaan, reserves flink zijn geslonken en er mogelijk minder subsidies beschikbaar komen voor dit soort plekken omdat ook gemeentelijke budgetten flink onder druk staan.

Sociale cohesie

Iedereen pakt deze tijd anders op, maar wat overal terugkomt is de veerkracht en creativiteit van alle initiatieven.

Het blijkt dat de meeste deelnemers van Kern met Pit de lockdown juist hebben aangegrepen om meer tijd te besteden aan hun initiatief. Want in dit coronajaar hebben 97 projecten het toch voor elkaar gekregen om hun droom te realiseren. “Het was nu juist fijn om in de moestuin bezig te zijn en elkaar toch, op een veilige manier, te ontmoeten. Ook was het makkelijker om meer handjes te krijgen, want mensen zaten toch thuis en konden niet naar hun werk”, aldus een van de deelnemers.

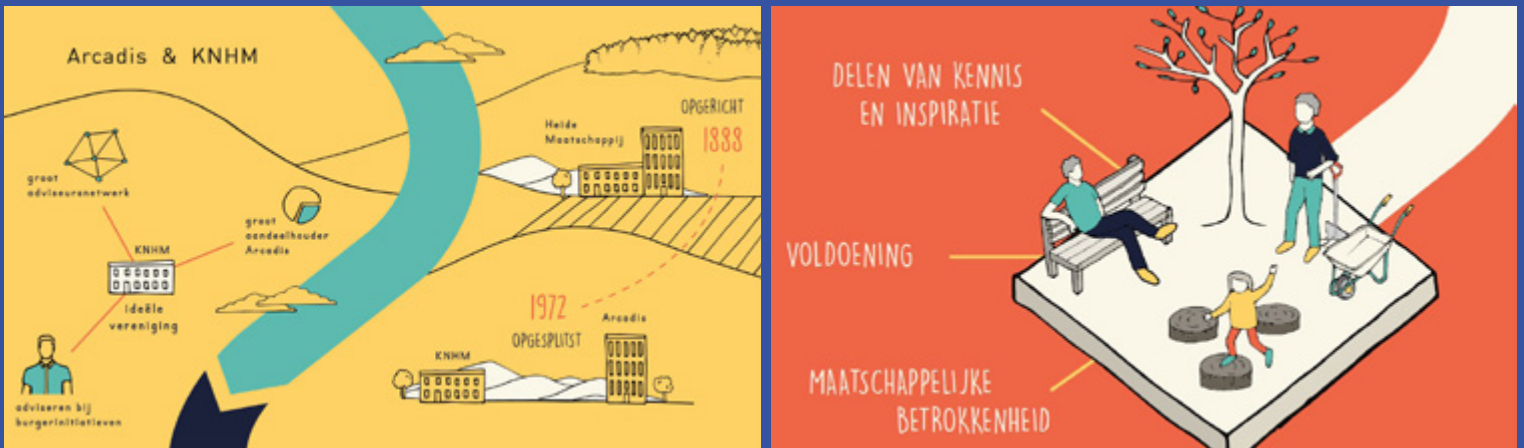
Door de coronacrisis is veel zichtbaarder geworden waar de hulp het hardst nodig is. Daar zijn veel mensen op ingesprongen. Ook met hele kleine dingen: even wat extra boodschappen doen en koken voor iemand anders in de straat die dat zelf niet kan. Als corona al iets duidelijk maakt, dan is het dat sociale cohesie in onze samenleving echt aanwezig is. —

“Door de coronacrisis is veel zichtbaarder geworden waar de hulp het hardst nodig is”

knhm
foundation

Samenwerking met Arcadis

Om sociale initiatieven op het gebied van leefbaarheid nog beter te kunnen begeleiden werkt KNHM foundation nauw samen met ontwerp- en consultancybureau Arcadis. Met het Arcadis-KNHM MVO Programma geeft Arcadis invulling aan haar maatschappelijke betrokkenheid en krijgt KNHM foundation de mogelijkheid een beroep te doen op de expertise van Arcadis-medewerkers. Het mes snijdt daarbij aan twee kanten. Dankzij het programma kan KNHM foundation burgerinitiatieven veel effectiever ondersteunen en krijgen burgers de beschikking over kennis op het gebied van bijvoorbeeld gebouwen, ruimtelijke ordening of businessplannen. En door aan burgerinitiatieven mee te werken dragen Arcadis-medewerkers een steentje bij aan de maatschappij, kunnen ze hun kennis vanuit een geheel andere invalshoek inzetten en vergroten ze hun eigen netwerk.

Inmiddels zijn bij de helft van alle initiatieven die KNHM foundation begeleidt medewerkers van Arcadis betrokken. Hun ondersteuning is vaak gericht op de technische en procedurele aspecten van een project. Van het maken van een bouwtekening of exploitatieberekening tot het aanvragen van complexe vergunningen. En van het berekenen van bouwkundige constructies tot het maken van een landschapsontwerp.

“Ik ontdek waar burgers tegenaan lopen in bureaucratische processen”

Arjen Bosch

KNHM adviseur team Drenthe

“Ik heb bijna 12,5 jaar een eigen adviesbureau in het spanningsveld dat voornamelijk werkt voor de Waddenzeehavens. Dit zijn vaak projecten of programma's waar grote belangen spelen in het spanningsveld tussen economie en ecologie. Door als vrijwilliger bij KNHM foundation burgerinitiatieven te adviseren en te begeleiden, ontdek ik veel over waar burgers tegenaan lopen in bureaucratische processen of logge (overheid)instanties. Dat geeft mij belangrijke inzichten die ik ook weer kan gebruiken in mijn dagelijkse werkzaamheden. Bij het advieswerk voor KNHM foundation gaat het vooral over de menselijke maat in verhouding tot het handelen van professionele organisaties. Dat leren kennen is bijzonder waardevol. Kortom, dit soort vrijwilligerswerk is goed voor mijn eigen persoonlijke ontwikkeling. Een van de projecten die er voor mij uitspringt in 2020 is het initiatief om het beekdal tussen Ees en Borger te verfraaien, onder andere door een uitzichtplateau. De initiatiefnemers moesten onderhandelen met de gemeente en het Drents Landschap en omdat we vanuit KNHM een architect van Arcadis konden inzetten die hiervoor een prachtig ontwerp heeft gemaakt, doorbrak dat de status quo. Het uitzichtplateau wordt nu gebouwd en is in de loop van 2021 klaar. Het was leuk om hierbij betrokken te mogen zijn, vooral omdat de initiatiefnemers en de gemeente zelf zo trots zijn op het resultaat.”

“Trots op al die projecten die ondanks corona toch hun droom hebben waargemaakt”

Suzanna Hoeksma

KNHM adviseur team Friesland

“Omdat ik als vrijwilliger betrokken was bij een Kern met Pit-project, zag ik wat de impact was van al die burgerinitiatieven. Dat vond ik zo inspirerend dat ik me heb aangemeld als adviseur bij KNHM foundation, maar wel met de ambitie om meer te kunnen doen dan alleen projecten begeleiden. Binnen een jaar mocht ik de coördinatie van Kern met Pit in Friesland overnemen. Zo rolt dat balletje. Het is enorm leuk en leerzaam om te doen! Afgelopen jaar was ik zo trots op al die projecten die ondanks corona toch hun droom hebben kunnen waarmaken. Zoals dorpsboomgaard en moestuin Langezwaag. De inwoners van dit dorp hebben het ontwerp zelf bedacht en samen een plek gecreëerd waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Of het nu een praatje maken is in de mooie boomgaard, het samenwerken in de tuin, lessen in de moestuin voor de schoolkinderen of het bakken van appeltaarten van de oogst. Het hele dorp profiteert mee van dit burgerinitiatief. Dan is het toch geweldig als je daar een steentje aan kunt bijdragen?”

Han Eygenraam

KNHM adviseur team Limburg & Participaties

“Ik heb altijd een sterke betrokkenheid gevoeld bij culturele en maatschappelijke ontwikkelingen. Die vertaalde zich bijvoorbeeld in inzet voor community art projecten, maar ook in het vormgeven van nieuwe culturele initiatieven en in een loopbaan in de cultuursector. Een jaar geleden ging ik met pensioen. Ik had zin om mijn opgebouwde kennis en ervaring als vrijwilliger in te zetten. Dat kan bij KNHM foundation. Ik ben daarin sinds een klein half jaar actief in het landelijke team Participaties. Dat begint nu echt inhoud te krijgen. Daarnaast ondersteun ik als lid van KNHM Limburg het Kern met Pit project ‘Natuurlijk spelen en bewegen’ in Mook bij haar ontwikkeling. Heel zinvol. Je ziet bij al die projecten dat de inzet vanuit KNHM écht het verschil kan maken.”

**“De inzet
van KNHM maakt
echt het verschil”**

KNHM Advies

Actieve burgers pakken steeds meer een actieve rol bij belangrijke veranderingen in de maatschappij zoals energietransitie, ruimtelijke ordening en vraagstukken op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Zij kunnen veel zelf, maar hebben soms advies van buiten nodig om bepaalde hobbels te nemen of vastgelopen processen te doorbreken.

KNHM Advies is een kennisprogramma waarin burgerinitiatieven gratis advies op maat krijgen. Wij geven bewonersinitiatieven inzicht in hoe hun initiatief ervoor staat, wat het nodig heeft en hoe zij hun doel kunnen bereiken: empowerment van bevlogen burgers.

Onze vrijwillige adviseurs zijn in staat om de formele en informele wereld te verbinden en beweging in processen te krijgen die zijn vastgelopen. Ze doen dat door advies op maat te geven. Technisch inhoudelijke kennis, zoals van landschapsarchitecten, bouwkundigen en kostendeskundigen, kan via ingenieurs- en adviesbureau Arcadis worden ingezet vanuit het MVO Programma. Toegang tot juridisch advies krijgen initiatieven van onze partner Dirkzwager legal & tax.

SAMENWERKING MET FONDS FRANCISCUS

Fonds Franciscus heeft KNHM foundation gevraagd een bijdrage te leveren aan hun programma voor inloophuizen. In dat programma ondersteunt het fonds ongeveer 80 inloophuizen financieel in de exploitatie en biedt kennis en trainingen aan via partnerorganisaties. Adviseurs van KNHM Advies en KNHM Participaties hebben afgelopen jaar een tiental adviestrajecten op maat begeleid en een trainingstraject “Structureel werken aan fondsenwerving” verzorgd, waar 16 inloophuizen aan deelnamen. Het animo voor de training was zo groot, dat er in het voorjaar van 2021 weer een training staat gepland.

**“Grote kwaliteit
van KNHM is meedenken!
KNHM heeft veel ervaring
in vergelijkbare projecten
en zet deze in”**

initiatiefnemer Evaluatie KNHM Advies

EVALUATIE KNHM ADVIES

In 2020 heeft KNHM Advies een onafhankelijk evaluatieonderzoek naar de effectiviteit en uniciteit van het programma laten doen door onderzoeksbureau Bureau Bartels. Hieruit blijkt: wat KNHM Advies doet, doet zij goed. Initiatieven zijn over de gehele linie zeer positief over de dienstverlening vanuit de KNHM adviseurs. Met name het inlevingsvermogen, de inhoudelijke deskundigheid en de kennis worden zeer gewaardeerd. De begeleiding van KNHM Advies blijkt voor veel initiatieven uniek, door de onafhankelijke positie van KNHM foundation en door de inbreng van specialisten van Arcadis. Uit het onderzoek kwamen ook mooie aanbevelingen, waar we de komende jaren mee aan de slag kunnen. Zo mag het programma meer bekend worden en kan het profiel van KNHM Advies duidelijker worden neergezet.

facts & figures

‘Zelf de leefomgeving verbeteren’. Dat is wat burgerinitiatieven drijft. KNHM gelooft in zelfregie en zit daarom als adviseur aan de keuken-, tuin of koffietafel.

**1001
vragen**

KNHM helpt om initiatieven van de grond te krijgen. Bij elke stap houden wij een vinger aan de pols met vragen als: Waar staan jullie nu? Voldoet de oplossing aan jullie wensen? Hoe denkt de achterban daarover? Is er voldoende draagvlak om verder te gaan? Deze rol als ‘kritische vriend’ zorgt voor een scherp plan en realistisch eindresultaat.

200

sociale initiatieven staan we jaarlijks bij met raad en daad. Door het hele land, op uiteenlopende thema's en complexiteit.

Onze adviseurs zetten hun lokale kennis en netwerk in vanuit de regio waar ze wonen en/of werken.

**Onze dienst is aanvullend op fondsen.
Wij geven geen donaties maar helpen met advies of brengen je
in contact met fondsen of andere instanties.**

**Onze adviseurs zijn: Sparringpartner.
Kritische vriend. Gelijkwaardige partner.**

Zo'n 150 vrijwilligers in regionale teams en 200 medewerkers van Arcadis zetten zich in om sociale initiatieven een stap verder te helpen.

**Technisch inhoudelijke kennis kan via ingenieurs- en adviesbureau
Arcadis worden ingezet vanuit het Arcadis - KNHM MVO-programma.
Zoals landschapsarchitecten, bouwkundigen, kostendeskundigen,
ontwerpers, ecologen of hydrologen.**

Van garageterrein naar binnentuin

De IGAM-garage in Nijmegen is gelegen op een binnenterrein dat door 4 straten wordt omsloten. De eigenaar wil in de komende jaren stoppen met zijn bedrijf en de grond verkopen of bebouwen. Al twee keer waren er nieuwbouwplannen. En beide keren heeft het bewonersinitiatief 'Franshof' die plannen kunnen tegenhouden. Tot aan de Raad van State toe. Het terrein is namelijk te klein voor de bouw van huizen of appartementen. Bouwen betekent minder licht, minder privacy en geluidsoverlast voor de omwonenden. Daarom werken de bewoners aan een positief alternatief.

KNHM-adviseurs Dolf Logemann en Jan Jans vertellen: "Toen de bewoners advies vroegen aan KNHM foundation zaten ze op een kantelpunt. Ze wisten nu wat ze níét wilden, maar hadden nog geen idee wat dan wel. Nadat we samen in een aantal gesprekken de wensen en mogelijkheden

inventariseerden, hebben we de hulp ingeroepen van Leonoor van der Linden en Ferry Streng, landschapsarchitecten van Arcadis, om een schetsontwerp te maken van een binnentuin."

Ontmoetingsplek voor iedereen

De bewoners willen van het omsloten IGAM-terrein een gezamenlijke stadstuin maken, toegankelijke voor iedereen. Opgezet en onderhouden door de buurt. Deze tuin kan tegemoetkomen aan veel wensen, met als rode draad rust, ontspanning en samen in het groen. Met veel bloemen voor de omwonenden, voor de insecten en voor de vogels. Een beetje onderhoudsvriendelijk met redelijk robuuste planten. Maar wat kun je realiseren op een oppervlakte van ongeveer 1.300 m²? Een mooie rechte lap grond is het niet. Na een smalle toegangsweg, die haaks op het achterliggende terrein staat, ontvouwt zich een omsloten gebied. Het perceel loopt taps toe. Samen met

de bewoners bedacht Leonoor echter voor alles een oplossing. In de eerste tekeningen van de tuin zijn verschillende mogelijkheden aangedragen. Tijdens de bijeenkomst van direct omwonenden in november 2020 reageerden de aanwezigen dan ook enorm enthousiast. De volgende stap is om de plannen voor te leggen aan een bredere groep bewoners en aan de Nijmeegse (gemeente) politiek. En dan natuurlijk de hamvraag: hoe komen we aan de benodigde fondsen?

Boost

Jan: "Het mooie van dit project is dat er veel doe- en denkkracht zit bij de bewoners zelf. Wij hebben hen vooral op weg geholpen, bijvoorbeeld met het maken van plannen. Wat we als KNHM-adviseurs in dit geval kunnen bieden: bemiddeling, advies en vooral ons netwerk. Dat gaf het initiatief net de boost die het nodig had. Wij kijken uit naar de vervolgstappen en hebben er veel vertrouwen in." —

De watertoren van Dirksland. Altijd een mooi en vertrouwd beeld. Momenteel wordt druk nagedacht over de toekomst van de markante toren bij de entree van het dorp. Stichting Watertoren Dirksland (SWD) stelt zich ten doel om de centraal op Goeree-Overflakkee geplaatste watertoren nieuw leven in te blazen. Het rijksmonument wordt nu beperkt gebruikt, maar kan een prominente rol gaan spelen in het sociaal-culturele en toeristische domein van het eiland.

Nieuw leven voor de watertoren op Goeree-Overflakkee

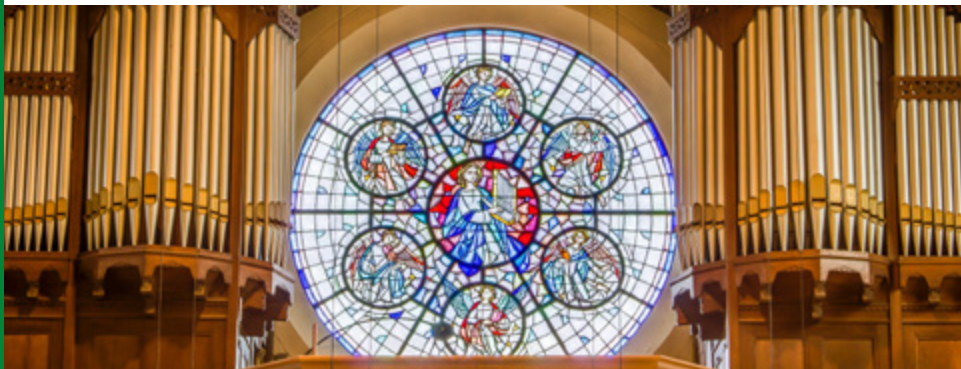
KNHM-adviseur Henk Vlot vertelt: “Als we de Kern met Pit 2019 aanvraag van Stichting Watertoren Dirksland (SWD) onverkort hadden overgenomen, had de stichting eind 2019 tegen een mislukt project aangekeken. Gelukkig waren initiatiefnemers Aad van den Hoek en Jan Buth en KNHM-adviseur Branka Vos-Wallenburg en ikzelf het snel eens: alleen als we de doelstelling in stukken zouden hakken, was er zicht op een geslaagd project. Gelukkig maar, want het oorspronkelijke doel van de aanvraag: het in gebruik nemen van de gerestaureerde en aangepaste toren, is ook nu nog ver weg. Die doelstelling is omgevormd tot een KNHM Adviesproject en zal nog wel even lopen.”

Voor Kern met Pit is alleen de eerste, belangrijke stap gezet. Om aan de eisen te voldoen moest de stichting een businessplan schrijven en op basis daarvan door de gemeente worden aangewezen als dé partij om de vernieuwde watertoren te gaan exploiteren. Die doelstelling is in december 2019 gehaald. Daarmee voldeed SWD niet alleen aan de eisen van Kern met Pit, maar werden ze bovendien gekozen tot het meest succesvolle project van 2019 in Zuid-Holland.

Henk: “Direct in 2020 zijn we aan de slag gegaan om het KNHM Adviestraject op te pakken. En nu is de doelstelling van dit lang lopende traject wel degelijk om de watertoren in gebruik te gaan nemen. Een nieuwe architect, Joop Bendsdorp, heeft een spannend en doelmatig ontwerp gemaakt voor een glazen paviljoen aan de basis van de watertoren. Door glas en staal te gebruiken, blijft de watertoren goed zichtbaar. Doel van dit gebouw is meerledig: ontvangstruimte, horecafunctie, vergaderen. Ook is bouwkundige Catelijne Hoogendoorn aangehaakt.”

Het overleg tussen gemeente en SWD enerzijds en provincie anderzijds verloopt helaas traag; de benodigde gelden zijn nog steeds niet toegezegd. Samen met de situatie rond de coronapandemie zorgt dit voor een stevige vertraging. Maar zowel SWD als KNHM foundation laten zich daardoor niet uit het veld slaan. **Henk:** “Ergens in de niet al te verre toekomst hopen we met z’n allen een knalfeest te kunnen organiseren ter ondersteuning van de feestelijke opening van de vernieuwde watertoren Dirksland. Het bijzondere gebouw verdient een nieuw leven!” —

Een welkome en open plek in lombok

Stichting Stadsklooster Utrecht wil de voormalige Antoniuskerk de plek teruggeven die het altijd heeft gehad: de centrale plek voor aandacht en verbinding in de wijk Lombok, een welkom en open thuis, een ontmoetingsplek vóór en dóór de wijk. Ook en misschien wel juist tijdens deze crisis.

De Sint Antonius van Paduakerk zag het bezoek de afgelopen jaren fors afnemen, tot in 2015 het doek definitief viel voor de kerk. Het zorgde voor een grote schok onder parochianen en buurtbewoners in Lombok. Mensen hebben zoveel

herinneringen aan de plek; ze hebben hun kinderen er laten dopen, zijn er getrouwd en hebben uitvaarten meegemaakt. Zij wilden de plek graag behouden voor de wijk.

Via een oproep in de buurt werd gevraagd mee te denken waar de kerk voor zou kunnen dienen. Het leidde tot de oprichting van Stichting Stadsklooster, een buurtinitiatief dat de transformatie van kerk naar cultureel centrum heeft geïnitieerd. De stichting ontfermt zich over het beheer, en heeft de kerk in bruikleen. De kerk wordt nu een plek met maatschappelijke, sociale en culturele

activiteiten voor alle lagen uit de bevolking. Het religieuze zal er nog steeds een plek hebben, maar niet als hoofdactiviteit. “Het gaat ons om aandacht en verbinding. Die oorspronkelijke waarde blijft het houden, maar niet meer vanuit katholieke wortels. Dus geen feesten en partijen. Maar wel maatschappelijke en culturele bijeenkomsten. Bijvoorbeeld een optreden van een singer-songwriter die veel met het publiek in contact is”, vertelt initiatiefnemer Jeroen Kwaaitaal tegen het AD.

Crowdfundingcampagne

Om het pand geschikt te maken voor verhuur waren wel enkele aanpassingen en investeringen nodig. Ze klopten bij KNHM foundation aan voor advies over welke maatregelen ze moesten nemen om het gebouw akoestisch te verbeteren, waarbij spraak en (versterkt) geluid beter is over te brengen. En ze startten begin 2020 een crowdfundingcampagne om de noodzakelijke investeringen in horeca en techniek te kunnen maken.

Op 3 april 2020 zou de voormalige kerk met een feest geopend worden, maar helaas gooide corona roet in het eten. Ook de nieuwe datum, 11 september 2020, bleek niet haalbaar. Gelukkig is er de afgelopen maanden hard gewerkt om de kerk coronaproof te maken, waardoor deze weer beschikbaar is voor verhuur, onder meer voor groepen die een grote ruimte zoeken om te repeteren. Ook vinden er weer kleinschalige concerten en optredens plaats. ■

www.stadskloosterutrecht.nl

Warffum voor alle generaties

Dorpsbelangen Warffum en de coöperatie Goud Oud zetten zich in voor een project voor wonen, zorg en welzijn in Warffum (Groningen). Het doel is om in Warffum duurzame woningen voor ouderen te bouwen waar noaberschap hoog in het vaandel staat. Een plek om oud te worden, je laatste levensfase zinvol in te vullen, elkaar te stimuleren en er voor elkaar te zijn als het nodig is. Een plek waar naar je omgekeken wordt.

KNHM-adviseurs Johan Dijk en Epko de Vries zijn al geruime tijd betrokken bij het project. **Johan:** “Onze eerste gesprekken met de initiatiefnemers waren vooral

gericht op het helder maken van de wensen; wat wil je, hoe denk je dat te bereiken? Omdat het onderwerp erg breed was: leefbaarheid, zorg, welzijn, wonen, samenredzaamheid, was dat nog niet eenvoudig. Pas twee jaar geleden konden we meer focus zien bij de initiatiefnemers.”

Dat een dergelijk project niet van het een op het andere moment gerealiseerd kan worden, blijkt uit de samenwerking met de gemeente. Er is een worsteling tussen de ‘leefwereld van de burgers’ en de ‘systeemwereld’. **Johan:** “In een bijeenkomst met de gemeente hebben we geadviseerd om veel meer samen

op te trekken, burgers en gemeente, en het project te richten op wonen in plaats van op zorg. Wonen is immers tastbaar te maken met een locatie. En alhoewel de groep zeer terughoudend was om de samenwerking met de gemeente na al die jaren aan te gaan, deden we zo toch een stap vooruit.”

Locatiestudie

De KNHM-adviseurs maken samen met Dorpsbelangen Warffum en de coöperatie Goud Oud een projectplan, gericht op het onderbouwen van een project voor wonen in Warffum. Als initiatiefnemers hadden ze twee locaties op het oog en de gemeente wees ook op twee vrijkomende schoollocaties. Johan vertelt verder: “We stelden voor om samen een locatiestudie te doen voor alle vier de locaties. Leonoor van der Linden en Liza van Alphen van Arcadis pakten dit voortvarend op en binnen een paar maanden lag er een uitstekende studie die gedragen werd door alle partijen. Het wachten is nu op de gemeente die hopelijk zeer binnenkort een acceptabel aanbod doet voor de grond en verdere procedures.” Dat het een project met een lange adem is, beaamt Johan: “Veel van dit soort ‘Knarrenhof’ projecten hebben een lange aanlooptijd. Dat komt ook omdat er geen goed instrumentarium voor is. Er is wel subsidie vanuit het ministerie, maar gemeenten zijn nog zoekende. Het vraagt dus veel van de goedwillende burgerinitiatieven. Daarom is het ook belangrijk om vanuit KNHM foundation deze initiatiefnemers met raad en daad bij te staan.”

KNHM Participaties

KNHM Participaties is de lange termijn partner voor ondernemende burgerinitiatieven in het vormgeven en verwezenlijken van hun plannen.

We bieden passende financiering, coaching en training en betrekken experts waar nodig, zowel in de opstartfase als in de jaren daarna. Daarnaast hebben we een inspirerend netwerk van bewonersbedrijven en adviseurs waarmee we kennis en ervaringen delen.

KNHM Participaties staat voor ondernemerschap en sociale innovatie. Terwijl overheid, instellingen en bedrijven zich terugtrekken of moeite hebben om burgers te bereiken, ontstaan ondernemende burgerinitiatieven, ook wel bewonersbedrijven, die een spilfunctie in de wijk veroveren voor het oplossen van lokale maatschappelijke uitdagingen. Ze weten wat er leeft in de buurt, welke problemen er zijn en welke talenten er zitten. Ze zijn een belangrijke ontmoetingsplek in de buurt en slaan een brug tussen de leefwereld van bewoners en de systeemwereld van overheid, instellingen en bedrijven.

ONTWIKKELINGEN IN 2020

De coronamaatregelen hebben grote impact gehad op de initiatieven in onze portefeuille. Van de een op de andere dag sloten veel plekken hun deuren voor alle groepsactiviteiten. Koffieochtenden voor ouderen, dorpsfeesten, sportlessen, carnaval, hobby- en sportclubs, aanschuifmaaltijden en horeca-activiteiten zijn grotendeels gestopt. Gelukkig is op veel van onze plekken het ondernemerschap en het gemeenschapsgevoel sterk en werden er manieren gevonden om in contact en relevant te blijven voor de buurt: aanschuifmaaltijden werden afhaal- of bezorg maaltijden, sportlessen gingen digitaal, horecazaken startten met een afhaaloket of een grootschalige soepactie voor mensen met een laag inkomen en veel buitenactiviteiten werden voortgezet in kleine groepjes.

Sommige ontdekten nieuwe doelgroepen, nieuwe activiteiten of nieuwe inkomstenbronnen, anderen gebruikten de tijd om onderhoudswerkzaamheden te doen of nieuwe plannen te maken. Zo maakte De Holm in Den Andel gebruik van de net geïnstalleerde professionele keuken om via een maaltijdbezorgdienst contact te houden met dorpsgenoten en inkomsten te blijven genereren voor hun plek.

Ze realiseerden zelfs 50% meer omzet dan het jaar ervoor! En Het Wijkpaleis in Rotterdam werd onderdeel van een netwerk van wijkorganisaties die coronahulp biedt aan wijkbewoners, van het uitdelen van laptops tot het opzetten van boodschappendiensten en voorlichting over coronamaatregelen en -hulp.

FINANCIËLE IMPACT

Financieel gezien hebben de corona-maatregelen grote impact gehad op bewonersbedrijven. Door de onmogelijkheid om elkaar te ontmoeten in grote groepen en vanwege sluiting van horeca zijn belangrijke inkomstenbronnen weggevallen. Vanuit KNHM Participaties boden we de mogelijkheid om de aflossingen op onze leningen te pauzeren. Bij slechts vier bewonersbedrijven was het nodig de betalingen op onze lening inderdaad op te schorten. Onze adviseurs hebben, waar nodig, samen met de besturen gewerkt aan het terugbrengen van de kosten en het maken van een goede liquiditeitsprognose. Ook organiseerden we diverse workshops (samen met Arcadis) rondom de implementatie van 1,5-meter maatregelen. Door goede relaties met lokale partijen, financiers en gemeenten hebben veel bewonersbedrijven verplichtingen kunnen uitstellen of inkomsten juist kunnen blijven behouden.

Aan het eind van 2020 houden we een dubbel gevoel: financieel gezien zijn de organisaties in onze portefeuille in control, maar maatschappelijk gezien kunnen ze zoveel minder betekenen voor hun achterban.

We hopen in 2021 weer bruisende ontmoetingsplekken te zien waar de kracht van gemeenschappen weer kan vloeien.

facts & figures

In 2020 organiseerden we het trainingstraject Pitchen voor Impact samen met LSA bewoners volledig digitaal.

Totaal uitstaande leningen:

**€ 1,4
miljoen**

**Totale omzet van deze
bewonersbedrijven:**

**ca € 2,3
miljoen**

We zijn een samenwerking met 't Heft en PON gestart voor een impuls in ondernemerschap en maatschappelijke functie voor dorpshuizen in Noord-Brabant.

**Samen met onze
partner VSBfonds
investeerden we
vanuit KNHM
Participaties al
in meer dan
23
bewonersinitiatieven.**

**Aantal vrijwillige
adviseurs:**

15

**KNHM Participaties helpt projecten niet alleen met een lening op gang,
maar denkt ook mee over zaken als de inrichting van de organisatie,
het verdienmodel en de doelen op langere termijn.**

**18 actieve bewonersbedrijven in portefeuille waarvan
5 gemeenschapshuizen plus, 2 bewonersbedrijven
op het gebied van welzijn, zorg en/of wonen en
11 broedplaatsen in steden en dorpen.**

De hoeskaoëmer van Eijsden

Na ruim vier jaar hard werken is het de initiatiefnemers gelukt: in mei 2020 is het voormalige Groene Kruisgebouw in Eijsden opengestaan na een grondige renovatie. Het moet een plek worden

waar mensen elkaar ontmoeten, een kop koffie kunnen drinken en zich gezien voelen. Een plek die de inwoners van de Limburgse grensplaats samenbrengt.

Tientallen jaren fungeert het gebouw als sociaal hart van Eijsden: onder andere een wijkverpleegster, een consultatiebureau, een tandarts en een 'hoeskaoëmer' vestigen zich in het karakteristieke pand.

Ouders laten hier hun jonge kinderen onderzoeken en inenten, mensen met kiespijn kunnen terecht voor een behandeling, ouderen drinken er samen een kopje koffie en omwonenden lopen achterom om nootjes van de grond te rapen. Ook dient het jarenlang als stembureau bij verkiezingen. Na een fusie en wegtrekkende huurders staat het statige en kenmerkende pand sinds 2016 leeg.

Hoewel het pand ruime tijd geen duidelijke functie meer heeft, blijkt dat het nog steeds een plek in het hart van veel inwoners van Eijsden heeft. Het is niet alleen een karakteristiek, 'beeldbepalend' pand, maar ook een plek waar veel mensen mooie herinneringen aan hebben. Vanuit die gedachte komt een groepje inwoners van Eijsden in actie. "We hebben begin 2016 met een groep Eijsdenaren het plan opgevat om een plek te creëren voor én door de inwoners van Eijsden. En dat is dus het voormalig Groene Kruisgebouw geworden. Dit kwam leeg te staan en toen hebben wij het – na jarenlang hard werken achter de schermen - in 2019 opgekocht. Wij willen dit gebouw teruggeven aan de gemeenschap en de functie die het altijd heeft gehad terugbrengen", vertelt initiatiefnemer en tevens KNHM-adviseur Ellen Janssen.

Vanaf het begin is KNHM foundation door de initiatiefnemers betrokken bij dit maatschappelijk belangrijke initiatief. Omdat een goed onderbouwd plan een belangrijke voorwaarde is voor eventuele subsidies, heeft KNHM Participaties samen met de initiatiefnemers gekeken naar het investeringsplan en het exploitatiemodel. De aankoop wordt gefinancierd door een mix van leningen (50%), donaties en subsidies (45%) én door inwoners zelf die via obligaties geld lenen aan het sociaal centrum (5%). De verhuur aan welzijns- en zorgaanbieders zorgt voor een stabiele inkomstenstroom waardoor het initiatief rendabel kan opereren; een belangrijke voorwaarde voor KNHM Participaties om een lening te verstrekken van € 50.000. Verder hebben vrijwillige

adviseurs van ingenieursbureau Arcadis de bouwkundige staat van het pand beoordeeld en hebben ze geholpen bij het verkrijgen van een Omgevingsvergunning.

Naast financieel (via de obligaties) dragen de inwoners van Eijsden ook niet-financieel bij aan deze belangrijke plek in hun dorp. Zo helpen ze mee met de sloopwerkzaamheden, is een lokale aannemer verantwoordelijk voor de verbouwing en zetten ze zich vrijwillig in voor de activiteiten van de hoekbureau. **Ellen:** "Met elkaar leren we ieders talenten kennen, uitwisselen en inzetten voor elkaar. Door oprechte interesse naar elkaar te tonen, elkaar te accepteren en naar elkaar om te kijken, bouwen we samen aan een sociale leefomgeving." ■

"Wij willen dit gebouw teruggeven aan de gemeenschap en de functie die het altijd heeft gehad terugbrengen"

**“We hebben letterlijk
al onze talenten en
strijdkracht bij elkaar
gelegd”**

In 2012 staat Villa Ockenburgh bijna 20 jaar te koop. Het pand heeft dan 3 miljoen euro achterstallig onderhoud, in het bos er omheen durft haast niemand meer te komen en van de grandeur van weleer is weinig meer over. De buitenplaats op de grens van Westland en Den Haag is verloederd en lijkt rijp voor de sloophamer. Buurtbewoner Petra Brekelmans ziet het met lede ogen aan. Ze activeert haar buurtgenoten en samen redden ze Buitenplaats Ockenburgh. Een succesverhaal, maar wel een met een lange adem.

De gemeente vooral lijkt te wachten op een projectontwikkelaar die het vervallen pand en omliggende bos wil kopen en opknappen. **Petra:** “Als buurtgenoten vonden wij dat het niet om het achterstallige onderhoud ging, maar om de harmonie in onze gemeenschap die net zo hard afbrokkelde als de villa. Deze plek speelde daar een grote rol in. Wij wilden de eendracht terug in de samenleving, dát was onze drijfveer om het plan te schrijven om Ockenburgh te redden. Geen financieel winstmodel, maar maatschappelijke winst.”

De gemeente Den Haag stond in eerste instantie niet direct te springen. Een vrijwilligersorganisatie die het verwaarloosde pand gaat opknappen? Maar als Petra in contact komt met KNHM foundation en andere goede doelen fondsen, verandert de houding van de gemeente. “KNHM heeft ons enorm geholpen met het doorrekenen van de economische haalbaarheid. Zonder die adviezen en ondersteuning hadden we het niet gered. Omdat instanties zoals KNHM om ons heen gingen staan, hebben we langzaam maar zeker het vertrouwen gewonnen.” Uiteindelijk neemt de vrijwilligersorganisatie het eigendom in 2018 over. Ze zijn dan al acht jaar bezig, zonder specialisten of kenners op het gebied van projectontwikkeling. **Petra:** “We hebben letterlijk

al onze talenten en strijdkracht bij elkaar gelegd en gekeken wie wat kan doen.”

KNHM foundation komt in 2019 voor de tweede maal in beeld, als de stichting de begroting voor de verbouwing rond probeert te maken en 300.000 euro tekortkomt. Paul Beijer, vrijwillige adviseur bij KNHM Participaties, zegt daarover: “Natuurlijk waren de financiële plannen belangrijk om een oordeel te vellen en vervolgens KNHM te adviseren om een lening te verstrekken. Maar bijna net zo belangrijk en interessant was de kwaliteit van het bestuur van de stichting en de inrichting daarvan. Het zijn immers

de mensen en manier waarop zij besturen die in belangrijke mate bepalen of de plannen ook worden gerealiseerd.”

De verbouwing kon met de ondersteuning van KNHM Participaties starten en was in de zomer van 2020 voltooid. **Paul:** “Met name door de coronacrisis was het best even spannend maar ik heb nooit het gevoel gehad dat het initiatief gevaar liep. Natuurlijk zijn we nog niet uit de gevaarzone. Maar als lid van de Raad van Toezicht zie ik ook dat dit bestuur geen onverantwoorde risico's neemt. Er staat Ockenburgh nog een mooie toekomst te wachten.” —

“KNHM heeft ons enorm geholpen met het doorrekenen van de economische haalbaarheid”

Kern met Pit

**Van moestuinen en dorpsfeesten, tot aan
wijkpleinen en theatervoorstellingen;
Kern met Pit ondersteunt mensen met
dromen voor hun buurt met gratis kennis,
advies en een groot netwerk. Is het idee
binnen een jaar uitgevoerd? Dan krijgen de
buurtbewoners 1000 euro voor hun initiatief
én maken ze kans op de Gouden Pit ter
waarde van 3000 euro.**

Sinds de start van Kern met Pit, 43 jaar geleden, zijn al ruim 5000 lokale buurtprojecten gestart, opgebloeid en verankerd in de maatschappij. Door deel te nemen kunnen bewonersgroepen de kennis en het landelijke netwerk inzetten van KNHM foundation. Ze krijgen gratis 'gereedschap' om aan de slag te gaan. Een eigen adviseur bijvoorbeeld, interessante workshops, de mogelijkheid om je (online) netwerk uit te breiden of de expertise van ingenieursbureau Arcadis. Dat zorgt vaak voor een enorme boost: door mee te doen met Kern met Pit is er iemand die kan adviseren bij een plan van aanpak of een bouwtekening kan maken. Kern met Pit stimuleert de betrokkenheid van burgers door ze te voorzien van informatie, praktische workshops en de begeleiding van vrijwillige adviseurs. Zo krijgen dromen steeds meer vorm en is realisatie binnen één jaar mogelijk.

In 2020 deden 150 projecten mee met Kern met Pit. In een normaal jaar haalt een vijfde van de deelnemers de eindstreep niet. Het blijkt dat de meeste initiatiefnemers de lockdown juist hebben aangegrepen om meer tijd te besteden aan hun initiatief. Want in dit coronajaar hebben 97 projecten het toch voor elkaar gekregen om hun droom te realiseren. Dertig projecten hebben een verlenging gekregen omdat hun initiatief een evenement behelst, zoals een dorpsmusical of een bijeenkomst.

Al met al een topprestatie van die initiatieven, waar we met elkaar enorm trots op zijn.

www.kernmetpit.nl

facts & figures

Heb jij een droom voor je buurt? Met die vraag dagen we actieve burgers elk jaar uit om hun wijk, buurt, dorp of stad te verbeteren. En daarvoor krijgen zij een jaar de tijd.

In 2020 deden

151

Sinds 1978 organiseert
KNHM foundation de
leefbaarheidswedstrijd
Kern met Pit.

groepen bewoners
mee met Kern met Pit.

Ruim 5000 bewonersgroepen hebben de afgelopen edities met succes deelgenomen. Het hoge slagingspercentage is mede te danken aan de beperkte tijd die er is. Deelnemers moeten hun project binnen een jaar realiseren. Die deadline blijkt heel stimulerend te werken. Bovendien worden de deelnemende bewonersgroepen gecoacht door onze adviseurs en is er volop gelegenheid om ideeën uit te wisselen met andere deelnemers. Dat geeft veel initiatieven net dat ene beslissende duwtje in de rug.

Er zijn dit jaar in totaal

16.182

stemmen uitgebracht op de provinciale trofeewinnaars.

De landelijke winnaar van de Gouden Pit kreeg daar

4.257

stemmen van.

De winnaars van 2020 waren:

Gouden Pit: Residence de Stek in Castenray (Limburg)

Zilveren Pit: Bijenstal in Hoorn (Noord-Holland)

Bronzen Pit: Speeltuin Overloon (Noord-Brabant)

Er zijn in 2020 95 predicatoren uitgereikt:
zij hebben hun project binnen het jaar gerealiseerd.

Samen iets creëren zorgt voor verbinding

Schilder Marlou Pluymaekers en fotograaf Anda van Riet zijn eigenaar van het community-art project 'Het Pennywafelhuis', waar zij de artistieke leiding hebben. In samenwerking met Kunst Educatie Walcheren is dit project de laatste jaren uitgegroeid tot het

culturele hart in de wijk Dauwedaale in Middelburg. Het Pennywafelhuis bestaat uit een woning onderin de Meanderflat, twee garages die dienstdoen als 'markthal', een eetkamer, atelier en niet te vergeten de tuin. Het Pennywafelhuis is vijf dagen per week

open voor bezoekers uit de buurt. Inmiddels komen er zo'n 150 bezoekers per maand. Het initiatief doet in 2020 mee met Kern met Pit en wint de provinciale trofee voor het best gerealiseerde buurtinitiatief van Zeeland.

Anda van Riet vertelt over hun Kern met Pit deelname: “We deden vooral mee met Kern met Pit omdat we geld nodig hadden voor een buurtfeest. Maar we waren blij verrast door de adviezen die we kregen van onze KNHM-adviseur Ankie Feldbrugge en dat we ook nog eens gratis allerlei interessante workshops konden volgen. Daar hebben we erg veel aan gehad.”

Open tijdens corona

Ondanks de coronatijd is het Pennywafelhuis gewoon open: “We hebben toestemming gekregen van de gemeente zodat we door kunnen gaan met onze activiteiten zoals de naai- en computerlessen. Maar als mensen uit de flat een praatje willen komen maken, dan moeten ze wel even bellen of mailen”, legt Anda uit.

Volgens de initiatiefneemsters is kunst een goede manier om verbinding te kunnen leggen met andere mensen. “Zo zijn we ook begonnen: door mensen uit de flat te tekenen of te fotograferen zie je ze pas écht. Misschien is het beter om te zeggen dat samen iets creëren zorgt voor verbinding. Dat is wat we hier doen.”

Verlanglijstje

Op het verlanglijstje voor de toekomst staat de wens om een kinderatelier op te zetten. **Anda:** “We willen dat graag in samenwerking doen met bijvoorbeeld onze burens City Seeds, het Repaircafé en eventueel een kinderkookatelier. Ook is er een samenwerking met het Zeeuws Museum voor ons naaiatelier en zijn we bezig met een boek over de werkwijze van het Pennywafelhuis. Kortom, jullie gaan nog van ons horen!”

Jong en oud met elkaar verbinden

Ze dachten dat ze niet veel kans maakten, maar het is ze toch gelukt: het Heurns Veld in de buurtschap De Heurne (gemeente Aalten) is de Gelderse trofeewinnaar geworden van Kern met Pit. Het Heurns Veld was een oud voetbalveld dat door inwoners van De Heurne omgetoverd is tot een park voor jong en oud.

Een onderzoek naar de bodemstructuur: dat was in eerste instantie de reden om mee te doen met Kern met Pit, vertellen de bestuursleden van Heurns Belang, Brenda Berendsen-Hengveld en Matthijs Almekinders. “Uiteindelijk bleek dat niet nodig te zijn, omdat de man die het veld had aangelegd nog precies wist hoe het allemaal zat met de grond. Maar toen bleek dat we via Kern met Pit ook juridisch advies konden krijgen van Dirkzwager legal and tax. Dat was erg nuttig toen we het veld in gebruik gingen nemen”, aldus Matthijs. **Brenda:** “Het was ook fijn dat we van andere Kern met Pit projecten konden leren, door bij elkaar op bezoek te gaan. En natuurlijk was de 1000 euro een leuke beloning!”

Een bijzonder aspect aan het Heurns Veld is het feit dat zij een kinderbestuur hebben aangesteld. “We vinden het belangrijk dat de jeugd inbreng en invloed heeft binnen ons project en dat dit ook geborgd is. Daarom hebben we dit ook formeel geregeld: het kinderbestuur heeft verantwoordelijkheden en bevoegdheden, dus het is niet iets vrijblijvends”, legt Brenda uit. Het project werkt hiervoor nauw samen met basisschool De Hôve. In groep 6 zijn de verkiezingen en als de kinderen in groep 7 zitten, nemen ze voor twee jaar plaats in het bestuur.

Matthijs: “Wat ons betreft hoort dat bij de wens om een vitale gemeente te zijn en blijven. Bovendien: jong geleerd is oud gedaan. Zo maken de kinderen op jonge leeftijd al kennis met vrijwilligers-, en bestuurswerk. Daarmee is het een onderdeel van burgerschapsvorming. En een leuke bijvangst zijn de enthousiaste ouders en opa’s en oma’s van de gekozen bestuursleden.”

Op dit moment is het veld bijna helemaal klaar. **Brenda:** “We zitten op 95%, er moet alleen nog wat buitenwerk worden gedaan maar dat is natuurlijk weersafhankelijk. Dankzij de geweldige inzet van onze vrijwilligers, we telden onlangs ruim 1800 vrijwilligersuren die in het project zijn gestopt, kan jong en oud uit het buurtschap straks genieten van alle sport-, educatie-, en spelmogelijkheden van het Heurns Veld.” ■

Kennis bijspijkeren met online workshops

In een normaal jaar organiseert KNHM foundation zo'n vijftig workshops door het hele land. De bijeenkomsten geven naast kennis ook de nodige inspiratie aan burgerinitiatieven en zijn een netwerkgelegenheid. Als fysieke bijeenkomsten in maart 2020 niet meer mogelijk zijn, schakelen we snel over naar online workshops. De leercurve is steil, maar al na een paar weken blijkt dat de digitale bijeenkomsten een groot succes zijn.

Zo organiseren we net als altijd verschillende workshops over fondsenwerving en het maken van een plan van aanpak, maar ook speciale '1,5 meter sessies' waarin we focussen op de impact van corona op buurthuizen en ontmoetingsplekken. Hoe kunnen buurthuizen bijvoorbeeld weer coronaproof open, hoe ga je om met de coronaregels of hoe zorg je voor de juiste hygiëne in ontmoetingsruimtes met horeca.

Uitschieters

Gemiddeld trekken de online workshops 22 deelnemers per keer, met uitschieters naar boven zoals de workshop Fondsenwerving waar maar liefst 41 mensen aan deelnemen. Het echte hoogtepunt was de workshop 'Buurthuizen weer open, hoe doe je dat coronaproof?' die we organiseerden samen met LSA bewoners; maar liefst 160 deelnemers luisterden digitaal via Zoom mee! Voor de toekomst zijn de online workshops sowieso niet meer weg te denken, ook al kijken we uit om elkaar ook weer fysiek te kunnen ontmoeten. Op naar een hybride vorm van kennisdelen waarin digitaal en live elkaar afwisselen!

Artcadia

techniek- en kunstwedstrijd voor jongeren

Finale van Artcadia in 2019

‘Artcadia, Imagine your future’.

De stad Artcadia, het jaar 2080. Hoe leven we met elkaar? Hoe ziet ons vervoer eruit? Hoe gaan we om met gebouwen, de ruimte, het water en ons milieu?

Tijdens de landelijke techniek- en kunstwedstrijd die KNHM foundation samen met Arcadis en Canon organiseert buigen leerlingen van de tweede klas havo/vwo zich over het leven in de fictieve toekomststad Artcadia, in het jaar 2080. De deelnemers bedenken nieuwe, creatieve oplossingen voor actuele, mondiale problemen. Hiermee laten we jongeren zien hoe je techniek kunt inzetten om wereldomvattende problemen op te lossen. Voor KNHM foundation is Artcadia bovendien een manier om mensen op een jonge leeftijd te interesseren voor hun leefomgeving. De afgelopen jaren heeft Artcadia een aantal baanbrekende ideeën opgeleverd. De bedenkers van het winnende project maken een onvergetelijke reis naar een Europees project waar Arcadis bij betrokken is.

Helaas is de grote finale van Artcadia afgelopen jaar in het water gevallen door corona.

De finale zou op 8 april plaatsvinden en dit kon niet doorgaan. Daardoor is er in de editie 2020 geen winnaar bekendgemaakt, wat ontzettend jammer was voor de twaalf finalisten. Wel hebben Arcadismedewerkers 39 schoolbezoeken afgelegd, waarin zij vertelden over hun werk en projecten. Ook zijn er creatieve workshops georganiseerd. En gelukkig hebben zich voor het nieuwe schooljaar alweer 126 scholen aangemeld om mee te doen met Artcadia.

www.artcadia.nl

facts & figures

Grootste techniek- en kunstwedstrijd voor scholieren van Nederland.

145

scholen uit
Nederland en
België doen in
2019-2020 mee
aan Artcadia.

Experts van Arcadis zijn **39**
keer op schoolbezoek geweest
om de scholieren te inspireren
en met ze mee te denken.

Artcadia maakt jongeren enthousiast
om na te denken over hun leefomgeving.

252

scholierenteams
doen dit schooljaar
mee aan de wedstrijd.

De Artcadia-finalisten van 2019-2020 waren:

- Middenschool Geraardsbergen, Milieuvriendelijk sanitair
- Bogerman Sneek, Woestijnkever tegen watertekort
- Corderius College Amersfoort, Oceana
- Kai Munk College Hoofddorp, Wonen en leven in 2080 (publiekslieveling)
- Calvijn College Goes, Kantje Boord
- Rythoviuscollege Eersel, Drie lagen project
- Murmellius Alkmaar, de Fytokast
- Boerhave Deventer, project Beekind
- Don Bosco Kortijk, Dorstig eiland B
- T Hooghelandt Amersfoort, Battery Switch
- Greijdanus Hardenberg, Stijgen met magneten
- Eckhartcollege Eindhoven, Geen files meer

8.023
stemmen zijn er
uitgebracht om
hun favoriete
project naar de
finale te loodsen.

De leerlingen bedenken oplossingen voor uitdagingen in de toekomststad Artcadia in het jaar 2080. Hoe leven we met elkaar? Hoe ziet ons vervoer eruit? Hoe gaan we om met de ruimte, water en ons milieu? Van vliegende stofzuigers tot energiewallen; leerlingen van havo/vwo 2 zijn aan zet!

Maquettes, video's...

In de jongerenwedstrijd Artcadia laten leerlingen van havo/vwo 2 hun creativiteit helemaal de vrije loop om hun idee zo goed mogelijk te verbeelden.

Door Artcadia kan elke leerling zichzelf overstijgen

Ada de Koning is docent Kunst aan het Murmellius Gymnasium in Alkmaar. De school deed ook in 2020 weer mee met de techniek- en kunstwedstrijd. Hun inzending met de Fyto-kast drong door zelfs tot de finale. Helaas kon de jury geen winnaar aanwijzen omdat de finaledag niet door kon gaan vanwege corona. Dat neemt niet weg dat Ada blij is met hun deelname. "Artcadia laat zien dat 'out of the box' denken, of 'open' nadenken over probleem en oplossing een noodzakelijk talent aan het worden is in elk beroep."

Een Arcadis-medewerker brengt een schoolbezoek aan het Murmellius Gymnasium

Waarom doet het Murmellius Gymnasium graag mee aan Artcadia?

“Het is een leuke uitdaging, waarbij de leerlingen moeten samenwerken om tot een probleemstelling en oplossing te komen. Dat betekent ook dat elke leerling wel een paar dingen tegenkomt die voor zijn of haar ontwikkeling erg belangrijk zijn. Het Murmellius heeft verder een vrij klassieke manier van lesgeven, dus deze vakoverschrijdende opdracht laat de leerlingen ook een andere kant ervaren. En in de opdracht zitten vrij veel verschillende mogelijkheden, zoals de vier thema's, maar ook in de uitwerking zijn er allerlei verschillende talenten nodig. Dus elke leerling kan zichzelf overstijgen en ze leren ook goed van elkaar. Bij ons is daarom bij de beoordeling ook het samenwerken een onderdeel.”

Wat vind jij persoonlijk leuk aan de wedstrijd?

“Het laat zien dat ‘out of the box’ denken, of ‘open’ nadenken over probleem en oplossing een noodzakelijk talent aan het worden is in elk beroep. Ook een klassiek gymnasiast ontdekt zo dat beroepen als architect, planoloog, bioloog, rijksbouwmeester of industrieel ontwerper beroepen zijn die belangrijk en invloedrijk zijn.”

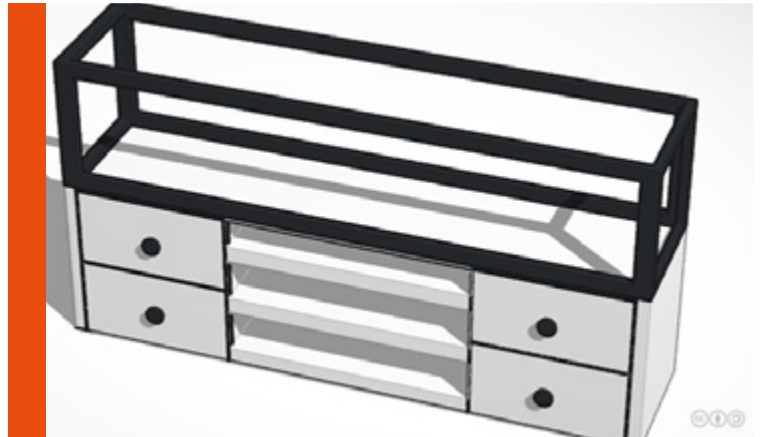
Welk idee vanuit jouw leerlingen vond je het meest ‘out of the box’?

“Elk jaar is er wel een groepje dat zo opvallend is dat je er een voorkeur voor hebt, zelfs als hun idee onmogelijk of nog zeer futuristisch is! Soms is het ook de vorm waarin de maquette gemaakt is, in combinatie met het idee. Toch variëren de ideeën zo sterk, dat ik daar eigenlijk het meest trots op ben. Dit jaar was er bijvoorbeeld een ploegje jongens met een nog niet bestaand, maar uiterst groen brandstof materiaal waarop elk vervoer mogelijk was! En een recycle-tassenmachine, een milieuplein die een groot sociaal aspect in een stadswijk beoogde en natuurlijk het winnende doucheproject die het eigen watergebruik moet terugdringen. Kortom, juist de enorme verschillen vind ik echt geweldig.”

Merk je bij je leerlingen een groter bewustzijn rondom klimaatverandering/milieu dan bij volwassenen?

“Deels. En hopelijk werkt dit project daaraan mee. Leerlingen lijken er vooral in ‘deeltijd’ mee bezig te zijn. Op sommige punten zijn ze erg vasthoudend en precies, maar ze voeren het nog niet door naar een groter geheel. Daarom is Artcadia belangrijk om mensen en beroepen uit verschillende vakgebieden zichtbaar te krijgen, die een gemeenschappelijk belang ook aanwezig maken.”

“Elk jaar is er wel een groepje dat zo opvallend is dat je er een voorkeur voor hebt, zelfs als hun idee onmogelijk of nog zeer futuristisch is!”

We doen het samen! Festival viert gemeenschapskracht

Het We doen het samen! Festival wordt georganiseerd door een samenwerkingsverband van een groot aantal fondsen en koepelorganisaties die zich richten op het versterken van de sociale cohesie in dorpen en buurten. KNHM foundation en VSBfonds hebben vanaf 2018 hiervoor het initiatief genomen. Zij hebben zich gecommitteerd aan het festival voor een periode van drie jaar (2018, 2019 en 2020). Vanzelfsprekend is het festival dit jaar anders dan de voorgaande edities door het coronavirus en de maatregelen die daarbij gelden.

Het festival heeft in 2020 dan ook volledig online plaatsgevonden, waarbij sprekers zoals Rocky Hehakaija, Peter Heerschop, Joris Luyendijk en Massih Hutak via een livestream te zien waren.

Daarnaast konden de ruim 1000 deelnemers meedoen met de ruim 45 online workshops, bewonersexpedities en de finale bekijken van Kern met Pit.

2020: het jaar van corona

Het coronavirus heeft een bijzondere bijwerking: buurtbewoners komen meer dan ooit in actie om elkaar te helpen. Talloze initiatieven zijn er in de afgelopen maanden opgezet: maaltijdservices voor ouderen en medewerkers in de zorg, muziek- en theateroptredens van lokale artiesten, knutselprojecten voor buurtkinderen, hulp voor dak- en thuislozen, belpiramides om even te kletsen met elkaar. Je kunt het zo gek niet bedenken of buurtbewoners regelden het samen.

buurtbewoners komen meer dan ooit in actie om elkaar te helpen

Buren stonden regelmatig bij elkaar op de stoep en hielden elkaar ook online op de hoogte. Noem het gemeenschapszin of gemeenschapskracht, maar de trend waarbij de buurt steeds meer het maatschappelijke midden vormt, is zeker versterkt en versneld door het coronavirus. Mensen stapten massaal het gemeenschapsleven in. Daardoor gebeurt er onvoorstelbaar veel binnen al die buurten en gemeenschappen.

Inspiratie, kennis, geld of netwerk

Het We doen het samen! Festival is er om dat zelforganiserende vermogen van een gemeenschap een extra zetje te geven. In de vorm van inspiratie, kennis en vaardigheden, geld of netwerk. Actieve burgers verhouden zich op een vernieuwende wijze tot maatschappelijke vraagstukken, doordat ze vertrekken vanuit een andere positie in een systeem waarin overheden en de marktbepalende grootheden zijn. Het zijn vaak deze initiatiefnemers die van onderop krachten in buurten en wijken bundelen. Voor hen is het We doen het samen! Festival bedoeld.

Krachten benutten

Want er zijn nog steeds genoeg uitdagingen. Vrijwilligers komen en gaan en er moet blijvend draagvlak worden gecreëerd. Als een initiatief doorgroeit naar een sociale onderneming moet er een verdienmodel komen en zijn er andere competenties nodig dan bij de start van het project. Burgerinitiatieven krijgen meer kracht zodra meer mensen zich erbij aansluiten, maar om die kracht vast te houden en de juiste kant op te kanaliseren, zijn er verschillende tools en vaardigheden nodig.

Unieke samenwerking

Het is uniek te noemen dat bijna alle Nederlandse fondsen en organisaties op het gebied van burgerinitiatieven zich verenigen en gezamenlijk dit festival organiseren. Kernpartners KNHM foundation, VSBfonds, LSA Bewoners, Oranje Fonds, Stichting DOEN, Nederland Zorgt Voor Elkaar en Vereniging NOV zetten zich met dit festival dan ook graag in voor al die actieve burgers in Nederland.

www.wedoenhetsamen.nu

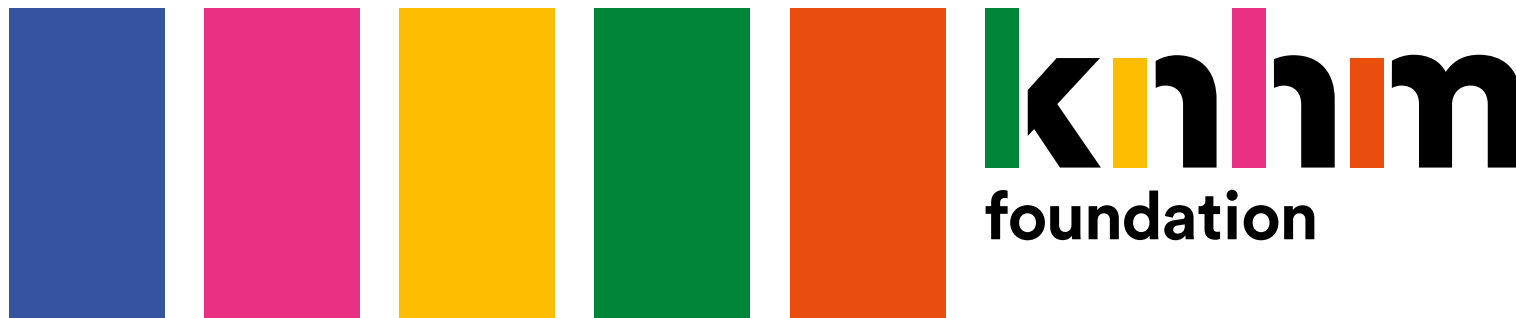

DRENTHE Terug naar Westerbork, Westerbork | Onderduikersmuseum De Duikelaar, Nieuwlande | Haalbaarheidsplan Multifunct. Wielerbaan, Dalen | Bewoning Bargerveen in beeld, Zwartemeer | Multifunctioneel Centrum Boerhoorn, Rolde | Daily Mile, Peize | **Woon-zorgcentrum Vledder** | Wandelroutes, Dalerveen/ Stieltjeskanaal | App ontwikkelen, Dalen | De moord bij het zwarte gat, Zuidwolde | Multifunctioneel Beweegpark, Peize | Herstel onderduikershol, Valthe | Speeltuin Patrijslaan, Ruinerwold | Infopunt Vledder | Gomar College Assen | Dr. Nassau College, Gieten | Roelof van Echten College Hoogeveen **FLEVOLAND** Recreatieve verbinding Kraggenburg Voorsterbos, Kraggenburg | Kunstwerk Emmeloord | Realisatie Verenigingsgebouw Scouting Novo Mundo, Almere | Stad en Natuur, Almere | Stadsbrouwerij De Kempphaan BV, Almere | Home is where the pool is, Almere | Kabouteroute Bultpark, Lelystad | Verbetering kinderboerderij, Emmeloord | Ontwikkeling Ioswal en omgeving, Kraggenburg | Nakala beachvolleybal veld, Nagele | Ondekken in de natuur!, Urk | Schooltuin in het Stadspark, Lelystad | Vervangen stuurhut van het goede schip, Urk | Een Social Sofa voor Zeewolde | De Rietlanden, Lelystad | Helen Parkhurst Almere | SGL Lelystad **FRIESLAND** Te Plak, Leeuwarden | Buurtontmoetings- en speelplek Skoatterwald, Heerenveen | Multifunctionele IJsbaan Sintjohannesga | Herinrichting ruimte rondom MFA Sexbierum | Onderzoek Energiepark Tolleane Wijnjewoude | Herbestemming Lemster Sjerke, Lemmer | Boijl 700, Boijl | Boartersplak De Breedte, Dantumadiel | 100 jaar Harich in verhalen, anekdotes en foto's, Harich | Iepenloftspul Wijckel 2020, Wijkkel | Herinrichting speeltuin aan de Kamp, Holwerd | Dorpsboomgaard en moestuin Langezwaag | Speeltuin Boarter-ij, Opsterland | De oorlogsolder: As it tsjuster is..... Workum | 2020 Het Jaar van de Winamer Kat, Wijnaldum | Het Wijklokaal, Hoedemakerspolder | Waterspeelplaats, Tytstjerksteradiel | Tunnelproject, Marsum | CSG Bogerman, Sneek | CSG Comenius @forum, Leeuwarden | Leeuwarder Lyceum | Montessori High School, Leeuwarden | OSG Singeland Drachtster Lyceum | RSG Simon Vestdijk, Harlingen | CSG Liudger Waskemeer | Lauwers College Buitenpost **GELDERLAND** Centrumplan Doorwerth, fase 2, Doorwerth | Hart van Heteren | Musinga-scouts, Wageningen | Businessplan tbv monumentale schip Hugo Grotius, Arnhem | Verkabeling Zutphen-Warnsveld | Nieuwbouw Scouting Rhedense Pioniers, Rheden | IGAM terrein Nijmegen | Pastorie Elden | Aarde-Werk de Stegge, Winterswijk | Stichting Boerderij Lingezegen, Elst | Nieuw Heurns Veld, Aalten | Moestuinen bij de Buurtfabriek, Arnhem | Dorpstuin de Pastorie Leuth, Berg en Dal | De Haverkamp Lunteren | Trikkertegel, Lichtenvoorde | Beweegtuin ouderen wijkvereniging t Hooiland, Lichtenvoorde | De huiskamer van Elst | Hartveilig maken van onze buurt, Wageningen | Vrijheid.....daar zit muziek in!, West-Betuwe | Grondwater voor Vereniging Moestuin, Arnhem | Almende College locatie Isala, Silvolde | CSG Het Streek, Ede | Johannes Fontanus College, Barneveld | ORS Lek en linge, Culemborg | RSG Lingecollege, Tiel | RSG N.O.-Veluwe, Epe | Ulenhofcollege Doetinchem | Cambium College Buys Ballot, Zaltbommel | Candea College, Duiven | Dorenweerd College Doorwerth | Hendrik Pierson College, Zetten | Het Rhedens, Dieren | Mondial College, Nijmegen | NSG Groenewoud, Nijmegen **GRONINGEN** 55+ woonplan Winsum | Overname voormalig basisschool De Rieshoek, Noordlaren | Herinr. buitenruimte dorpscentrum 't Klokhoes, Zandweer | Warffum, voor alle generaties | Droomwonen Opende | Cooperatie Reitdiepdal | De Holm, Den Anel | De Rieshoek, Noordlaren | Achterstallig boomonderhoud begraafplaats Termunten, Delfzijl | Bewegwijzering Droomtocht Visvliet | Bonte Bermen Onnen | Mediatheek 2.0, Hornhuizen | Ambiance, Loppersum | Ruilwinkel 't Puntje, Musselkanaal | Dorpshuis Borgercompagnie | Dörpstun Grootegast | Herinrichting Zuiderpark, Niekerk | Lutje Plaisterploatske, Het Hogeland | H.N. Werkman Stadslyceum, Groningen | Kamerlingh Onnes Groningen | Maartenscollege Haren | Lauwers College, Grijskerk **LIMBURG** Natuurlijk Tapijn, Maastricht | Groene Kruis Gebouw, Eijsden | Kerk Sint Servatius, Vaesrade | Ecologische Stadstuin Venlo-Zuid, Venlo | Rooyse Schans en Volmolen, Venray | MFD HoekLier, Merselo | Visvijvers Ooijen-Wanssum | Hengelsportvereniging Willem I, Lottum | Hof Imstenrade, Heerlen | Natuur- en Recreatieplan Vilt, Valkenburg | Gemeenschapshuis Cascade, Valkenburg | Residence De Stek, Castenray | MFC De Nieuwe Balans, Venray | Kinderboerderij de Heeg, Maastricht | 't Anker, Tilburg | Sociaal centrum, Eijsden | MFC 't Luukske, Wellerlooi | Kinderboerderij Hagerhof, Venlo | MFA Haaze Hoof, Ospel | Dorpskern Amby, Maastricht | BattertMobiel, Peel en Maas | Preuf Beringe, Peel en Maas | VrakkerPlein, Weert | Residence De Stek, Venray | Speelveld Louis Beerenbrouckstraat, Weert | Boek Motorcross Heide, Venray | Natuurspeeltuin, Valkenburg aan de Geul | Speeltuin Hingen, Echt-Susteren | Samen verder, Vaals | Samen leven, ontmoeten en spelen Maria Hoop, Echt-Susteren | het Bongaardpark, Heerlen | Molenhoek Pakt Aan, Gemeente Mook | Vita-Fiets, Venray | Sittard Oost Exposeert | Een schitterende schutterij, Echt – Susteren | Kabouteruin in het speelbos, Horst aan de Maas | Vredepeel Nieuwe Balans, Venray | Schwienswei en Insecten, Sittard | Speelbuurt Ysselsteyn, Venray | Dr.-Knippenbergcollege, Helmond | SG Weredi, Valkenswaard | Trevianum scholengroep, Sittard **NOORD-BRABANT** Kunst- en cultuurschuur Heeze | Molen ter Steen, Middelrode | Sociaal woon/werkpand Boschgaard, Den Bosch | Buurtcontact wijk Raam Uden | Begeleiding samenwerking SEB en DLO, Loon op Zand | Ontwikkeling Dorpshart Oosteind | Centrumvisie Boerdonk | Sociaal verdienmodel voor Tiny Restaurant, landelijk | Stadsboerderij Brandevoort, Helmond | Verplaatsing en ontwikkeling Groeituin013, Tilburg | Aanleg /uitbreiding MTB parcours, Bladel | Speeltuin Sparrenlaene, Boxtel | Kunst op de kast, Boxtel | NaaiMeetUp Reparatedienst, Den Bosch | Struintuin 2.0, Den Bosch | Voortgang natuurspeeltuin en plan Blankershof, Halderberge | Aanleg Jeu-de-boule baan, Helmond | Herinrichting speelplaats, St Hubert | Verwonderpad, Oss | Stichting ontmoetingsplaats Benraatshoef, Raamdonksveer | Hondenspeelplaats Welberg, Steenbergen | Biodiversiteit in de wijk, Waalwijk | Ecologische Samentuin Vrijhoeve, Waalwijk | Speeltuin de Warande, Zundert | Beatrix College, Tilburg | De la Salle, Baarle-Nassau | Dr.-Knippenbergcollege, Helmond | Ds. Pierson College, Den Bosch | Eckartcollege, Eindhoven | Elde College, Schijndel | Heerbeek College Best | Huygens Lyceum Eindhoven | Jan van Brabant College, Helmond | Lorentz Casimir Lyceum, Eindhoven | Metameer, Stevensbeek | Mgr Frencken College, Tilburg | Rythoviuscollege, Eersel | Sg Weredi, Valkenswaard | Sondervick college, Veldhoven | Stedelijk College Eindhoven | Theresialyceum, Tilburg | Willem van Oranje College, Waalwijk | Willibrord Gymnasium, Deurne **NOORD-HOLLAND** Ontwerp Haarlemmer Kweektuin, Haarlem | Tijd voor Meedoen, Huizen | Tuinpark Amstelglorie, Amsterdam | Dorpshuis Ransdorp

| Zandpad van mijn vader te Driemond, Amsterdam | Granny Yoga, Amsterdam | Brieven aan Bep, Amsterdam | Ondernemer bioLogische tuinderij duurSaam, Broek op Langedijk | Het Gebouw Nieuwendam, Amsterdam | Uitbreiding/renovatie clubgebouw Nassapark, Bovenkarspel | De Meent, een vitale wijk, Hilversum | Mantelaar BV, Amsterdam | Chocolatemakers, Amsterdam | LENA, the fashion Library, Amsterdam | GAS!Fabriek, Alkmaar | Hotel Buiten, Amsterdam | Hortus Alkmaar | De Tuinen van Lutkemeer, Amsterdam | Ontmoeting op school, Den Helder | Kickmee! Cultuurplein, Drechterland | Colorryn Marken | Betekenisvolle ontmoetingsbankjes, Haarlemmermeer | Trashdate, samen voor de wijk, Hoorn | Voedselbos Hoorn | TijdvoorMeedoen, Huizen | Natuurspeeltuin Hauwert, Medemblik | Ruimte voor huiszwaluwen, Weesp | DOOR HET PARK HET BOS WEER KUNNEN ZIEN, Krommenie | Atheneum College Hageveld, Heemstede | Bonhoeffercollege Castricum | Calandlyceum, Amsterdam | Da Vinci College, Purmerend | Erfgooiers College, Huizen | Fons Vitae Lyceum Amsterdam | HVX, Nieuw-Vennep | Jan Arentsz, Alkmaar | Kaj Munk College, Hoofddorp | Lyceum Sancta Maria, Haarlem | Murmellius Gymnasium, Alkmaar | PCC Lyceum Alkmaar | Pieter Nieuwland College, Amsterdam | RSG Wiringherlant, Wieringerwerf | Stedelijk Dalton College, Alkmaar | Stedelijk Gymnasium Haarlem | Vellesan college, IJmuiden | Vituscollege, Bussum **OVERIJSEL** Wonen met de burens, Luttenberg | Heemtuin en Natuur-Centrum Hengelo | Herinrichting Brink Bathmen | Levensloopbestendig wonen St. Isidorushoeve | Duurzame gebiedsontwikkeling Noordmanshoek, Wijhe | Verhuizing/Nieuwbouw Vechtdal Brouwerij, Dalfsen | Groei en ontwikkeling Zorginstelling Hadassa Hoeve, Ane | CPO Het Groene Burenerv Kampen | Jongerenet Deventer | Herinrichting Stinspark Westenholtte Zwolle | Stichting WIJD, Deventer | Buurthuiskamer Bij de Halte, Deventer | De Hagedoorn, Almelo | Lanceerinstallatie V 1 Nijreesbos, Bornerbroek | Brooksbootcamp voor het hele dorp, Bornerbroek | DELA Eredivisie Beach ontmoetingsdag, Almelo | Lentemarkt, Almelo | Woar moj hén? Beckum | 65+ avond, Borne | OFFLINE, Denekamp | Parabool Lattrop Breklenkamp | Cultuurhistorische optocht Saasveld | De Eettafel, Dedemsvaart | Bestrijding eikenprocessierups, Lutten | Heel 's-Heerenbroek bakt, s-Heerenbroek | DorpsQuiz Beuningen | Muzikale TOP700, Luttenberg | Het Tunnelproject, Zwolle | Agnietencollege, Nieuwleusen | CSG Het Noordik, Almelo | Etty Hillesum Lyceum – Boerhaave, Deventer | Etty hillesum Lyceum – Ecolyceum, Deventer | Greijdanus Hardenberg | Het Stedelijk Lyceum – Kottenpark, Enschede | Pius X AH, Almelo | Pius X College Rijssen, Rijssen | Twents Carmel College locatie de Thij, Oldenzaal | Twickel College Hengelo | Twents Carmel College, Denekamp **UTRECHT** Dorpsuitbreiding Nieuwer ter Aa | Verduurzaming buurthuis Stella Maris, Utrecht | Betere akoestiek voor Stadsklooster Antoniuskerk, Utrecht | Leefbare en veilige bufferzone woonwijk Sloothaak Soest | DOMunder, Vervolgopgravingen, Utrecht | Conceptstore De Ruilfabriek, Nieuwegein | Voedselbos Biltsherlijk De Bilt | Rescued BV! Zeist | Bewonerscollectief aanleg groene daken, Huis ter Heide | Bloembakken op het kerkplein, Vijfherenlanden | Buurt Tuin, Zeist | De archiven van de Hist. Ver. Ontsluiten, Utrecht | De sprookjestuin, Soest | De tuin van het dorp, Bunnik | Digitaal informatiebord bij binnenkomst van Hagestein, Vijfherenlanden | Duurzame bijenkasten, Montfoort | Educatief grondwatermeetpunt "Hittekamp", Leersum | Een groener schoolplein, Rhenen | Elektrische deelauto Austerlitz | Gezellige boomgaard voor Bunnik | Het boek Getijden van het Stadspark en het Plukfeest-met-Pit, Montfoort | Klimaat bestendige Piet Mondriaanlaan, Amersfoort | Leersum en zijn schapen, Leersum | Moestuinvereniging De zingende schep, Nigtevegt | Natuurinclusieve belevingstocht Kerckebosch Zeist | Natuurspeeltuin Hollandia, Veenendaal | Openlucht Film in Batau, Nieuwegein | Plukbos Molenpolder | Samen voor de wijk, Bilthoven | Schoolmoestuin in het Zwanenpark, Vinkeveen | Van Groeneweg naar Groene (voeten)paadjes, Bunnik | Vergroening groenstrook Kerkplein Odijk | WIJKoken- keukenspullen voor WIJKoken, IJsselstein | Cals College, Nieuwegein | Christelijk Lyceum Veenendaal | Corderius College, Amersfoort | Gerrit Rietveld College, Utrecht | Het Heerenlanden, Leerdam | RSG Brokdele, Breukelen | St. Bonifatiuscollege, Utrecht | t Hooghelandt, Amersfoort | Vathorst College, Amersfoort | Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven | Griffland College, Soest **ZEELAND** Dorpstafel St. Maartensdijk- Scherpenisse | St. Jansbuurt, Middelburg | Dorpshuis Waterlandkerkje | Woonvoorziening Oost-Souburg | Dorpshuis Krabbendijke | Wijkcentrum De Burgerij, Vlissingen | Woonsaam, Kattendijke | Buurthuis De Pit, Goes | Hof ter Veste, Middelburg | Buurttuin Tromentuin, Middelburg | Meet & eat, Kapelle | Hondenrenveld Klarenbeek-Veersepoort, Middelburg | Lewedorp 90 jaar, Borsele | Pennywafelhuis festival, Middelburg | Repair Café Middelburg | Tuinplan Tabadila, Middelburg | Calvin College Goes | CSWalcheren, Middelburg **ZUID-HOLLAND** Verkabeling Hoogspanning Oegstgeest | Rotterdamse Munt, Rotterdam | Prinses Julianapark i.o., Hillegom | Toegangspoort Overtuin Bisdom van Vliet, Haastrecht | Renovatie en verduurzaming Scouting gebouw, Schiedam | Transitie Aktiegroep Het Oude Westen, Rotterdam | Voedselbuurtbos Treemanspolder, Zoetermeer | Ontmoetingscentrum De Nieuwe Ruïne Sassenheim | Zelfregiehuis Delfshaven, Rotterdam | Watertoren Dirksland | Reddingsboot Kurt Carlsen, Noordwijk | Aanpassing Kerkhof Bodegraven | Toekomstscenario's De Windwijzer Vlaardingen | Dutch Language Cafe | Nijkamphoeve, Den Haag | Het Wijkpaleis, Rotterdam | Buitenplaats Ockenburgh, Den Haag | Brielle Bloeit Natuurlijk Spelen, Brielle | Wormenhotel Den Haag | Buurtactiviteiten voor de jeugd, Hoeksche Waard | Boerenburg Bijvriendelijk Bloeiend, Noordwijk | CSG De Lage Waard, Papendrecht | CSG prins Maurits, Middelharnis | Fioretti college, Lisse | Fortes Lyceum, Gorinchem | Grotiuscollege Delft | Gymnasium Novum, Voorburg | Hoeksche Lyceum, Oud Beijerland | Lentiz Dalton Mavo: het Groene Lyceum, Naaldwijk | Marecollege, Leiden | Melanchthon Schiebroek, Rotterdam | Montaigne Lyceum, s-Gravenhage | Northgo College, Noordwijk | Pieter Groen, Katwijk | Schoonhovens College, Schoonhoven | Sg Spieringshoek, Schiedam | Willem de Zwijger College, Papendrecht | Zuider Gymnasium, Rotterdam | two-rotterdam **BELGIË** Atheneum Wispelberg, Gent | Biobroeders, Sint-Niklaas | Campus Het Spoor, Mol | Don Boscollege DBOC Kortrijk | Go! Atheneum Vilvoorde | Groenendaalcollege, Merksem | Heilig Graf Apostolikenstraat, Turnhout | Heilig Graf Klinkstraat, Turnhout | Heilig Graf Patersstraat, Turnhout | KA EKEREN, Ekeren | Middenschool Geraardsbergen | Middenschool Vijverbeek Assel MS GO! Geel | Regina Pacis Hove | Sint Jozef Instituut Kontich | Sint-Jozef Humaniora, Brugge | Sint-Jozefinstituut, Essen | Sint-Ursula middenschool Lier | Stedelijk Lyceum Pestalozzi Antwerpen | Talentenschool Turnhout | VTI Sint-Lucas Menen | Tuinbouwschool Melle GO!Melle

- KNHM Advies
- KNHM Participaties
- Kern met Pit
- Artcadia

Burgerinitiatief zkt adviseur

“Ik ga vaak met de initiatiefnemers aan de keukentafel zitten. Vervolgens is het een kwestie van het enthousiasme verder aanwakkeren en kritische vragen stellen. De rest doen de bewoners voor het leeuwendeel zelf.”

Lijkt het je ook een uitdaging om actieve burgers te begeleiden bij hun plannen voor de verbetering van hun leefomgeving? Heb jij een breed netwerk? Organiseer je graag bijeenkomsten en workshops? En wil jij je vrijwillig inzetten door je kennis, netwerk en tijd te delen met maatschappelijke projecten? Word dan vrijwillig adviseur van KNHM foundation!

Je inzet als vrijwillige adviseur biedt, naast uitbreiding van je eigen netwerk, inspiratie en collegialiteit, zinvol werk met burgerinitiatieven en ondernemende wijk- of bewonersbedrijven.

Ook kun je kosteloos deelnemen aan verschillende trainingen die nuttig zijn voor je persoonlijke en professionele ontwikkeling.

Het vrijwilligerswerk vraagt HBO/WO werk- en denkniveau en minimaal 5 jaar relevante werkervaring.

Het kost je ongeveer twee dagen per maand. Kijk op www.knhm.nl/word-adviseur voor meer info.

www.knhm.nl/word-adviseur

KNHM foundation is vertegenwoordigd in alle provincies | We zijn geen fonds, maar richten ons juist op het geven van advies | Onze adviseurs zetten zich vrijwillig in voor jouw project | Er zijn meer dan 400 professionals actief voor KNHM foundation | De begeleiding is maatwerk: van eenmalig advies tot intensieve samenwerking | KNHM foundation is onafhankelijk | We kunnen de kennis van Arcadis-medewerkers inzetten | KNHM foundation zit als adviseur aan jouw keuken-, tuin- of koffietafel | We organiseren jaarlijks gratis workshops door het hele land waar burgerinitiatieven elkaar inspireren en kennis kunnen delen

Mensen kunnen zelf hun leefomgeving
veranderen en verbeteren.

Heb je daar hulp bij nodig?

Ga naar www.knhm.nl

Beaulieustraat 22 | Postbus 33 | 6800 LE Arnhem | 026 44 55 146 | www.knhm.nl | info@knhm.nl